

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2022. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.12.41>

УДК 336.1:352

Н. Г. Фатюха,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Національний університет «Запорізька політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1026-6713>

Я. А. Фесик,

магістрант, НУ «Запорізька політехніка»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-00018968-4530>

АНАЛІЗ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА 2019-2021РР

N. Fatiukha,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finances, Banking and Insurance, National University «Zaporizhzhia Polytechnic»

Y. Fesyk,

6th year Master's student, National University «Zaporizhzhia Polytechnic»

ANALYSIS OF THE FORMATION AND IMPLEMENTATION OF LOCAL BUDGETS OF UKRAINE FOR 2019-2021

У статті розглянуто сутність доходів і видатків місцевого бюджету України за 2019-2021 рр. Проаналізовано їх виконання протягом 2019-2021 років. Оцінено динаміку темпів росту та абсолютних значень доходів місцевого бюджету України, видатків місцевого бюджету України,

бюджетного дефіциту України 2019-2021 років. Проаналізовано структуру доходів та видатків місцевих бюджетів України за 2019-2022 роки.

Загалом доходи місцевих бюджетів у 2020 році зменшились на 15,9%, порівнюючи з 2019 роком, а у 2021 році збільшились на 23,2%. В структурі доходів, основну частку доходів місцевих бюджетів займають податкові надходження і у 2019 році це склало 48,3%, у 2020 році — 60,6%, а у 2021 році — 59,7% та міжбюджетні трансферти: у 2019 році — 46,4%, у 2020 році — 34,0%, а у 2021 році — 34,9%. Доходи від операцій з капіталом та цільові фонди займають найменшу частку у доходах місцевих бюджетів.

Виконання видатків у 2021 році в порівнянні з 2020 роком мало позитивну динаміку (зростання на 19,1%). Спрямованість використання бюджетних коштів в цілому має соціальну складову, наприклад освіта, як делеговане повноваження (у 2021 році становить 43,74% від загальної суми видатків), охорона здоров'я (у 2021 році - 5,81%), соціальний захист та соціальне забезпечення (у 2021 році - 4,93%). Це відобразилося у профіциті місцевого бюджету у 2021 році.

Проте, незважаючи на певні досягнення, в ході аналізу було виявлено, що все ще є проблема ефективного виконання доходів та надходження видатків.

Задля удосконалення системи фінансового забезпечення необхідно збільшити доходи місцевих бюджетів, зокрема: необхідно активно створювати сприятливі умови для бізнесу, яке забезпечить збільшення надходження ПДФО, залучить інвесторів та створить додаткові робочі місця; надати відкритий доступ до державних реєстрів та даних, яке забезпечить прозорість виконання місцевих бюджетів; необхідним є переглянути підходи до оцінки діяльності комунальних підприємств; запровадити працюючу правоохоронну та судову системи, для невідворотності відповідальності за корупцію; підвищити вимоги до виборчих програм місцевих політиків та контроль за їх виконанням.

The article examines the essence of revenues and expenditures of the local budget of Ukraine for 2019-2021. Their implementation during 2019-2021 is analyzed. The dynamics of growth rates and absolute values of revenues of the local budget of Ukraine, expenditures of the local budget of Ukraine, budget deficit of Ukraine in 2019-2021 were evaluated. The structure of revenues and expenditures of local budgets of Ukraine for 2019-2022 was analyzed.

In general, local budget revenues decreased by 15,9% in 2020 compared to 2019, and increased by 23,2% in 2021. In the structure of revenues, the main share of revenues of local budgets is occupied by tax revenues and in 2019 it amounted to 48,3%, in 2020 — 60,6%, and in 2021 — 59,7% and transfers: in 2019 — 46 .4%, in 2020 – 34,0%, and in 2021 – 34,9%. Revenues from capital operations and trust funds account for the smallest share of local budget revenues.

Expenditure execution in 2021 compared to 2020 had positive dynamics (increased by 19,1%). The direction of the use of budget funds as a whole has a social component, for example, education, as a delegated authority (in 2021 it is 43,74% of the total amount of expenditures), health care (in 2021 – 5,81%), social protection and social provision (in 2021 – 4,93%). This was reflected in the local budget surplus in 2021.

However, despite certain achievements, the analysis revealed that there is still a problem of effective implementation of revenues and receipt of expenditures.

In order to improve the system of financial support, it is necessary to increase the revenues of local budgets, in particular: it is necessary to actively create favorable conditions for business, which will ensure an increase in personal income tax revenue, attract investors and create additional jobs; provide open access to state registers and data, which will ensure transparency in the implementation of local budgets; it is necessary to revise the approaches to the assessment of the activity of utility companies; to introduce a working law enforcement and judicial system, for the inevitability of responsibility for corruption; increase requirements for election programs of local politicians and control over their implementation.

Ключові слова: *місцевий бюджет, доходи місцевого бюджету, видатки місцевого бюджету, дефіцит бюджету, податкові та неподаткові надходження, трансферти, децентралізація.*

Key words: *local budget, local budget revenues, local budget expenditures, budget deficit, tax and non-tax revenues, transfers, decentralization.*

Постановка проблеми. Використання місцевих бюджетів і його аналіз є необхідним для розуміння економічної системи держави. Сьогодні питання децентралізації бюджетної системи України виходить на перший план, адже реформа є однією з фундаментальних умов життєздатності місцевих органів влади. Реформа децентралізації дала можливість суттєво збільшити доходну

частину місцевих бюджетів, однак доходи місцевих бюджетів значною мірою залежить не від розвитку оподаткування у регіоні, а від розміру міжбюджетних трансфертів. Саме тому аналіз є важливою складовою розвитку бюджетної системи задля планування та ефективного використання грошових фондів. Стан дефіциту бюджету формується на основі оцінки доходів і видатків місцевих бюджетів України. Оцінка рівня дефіциту бюджету дає змогу зрозуміти його вплив на зростання державного боргу, зростання цін на товари, низький рівень доходів громадян тощо. Аналіз дає змогу виявити основні проблеми та знайти оптимальні шляхи їх подолання. Повномасштабна війна неабияк похитнула економічну стабільність держави, вплинула на надходження та використання грошових фондів.

Аналіз останніх публікацій. Вагомий внесок у дослідження проблем формування та використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів в українській фінансовій науці присвячені праці вчених – економістів О. Кириленко, О. Є. Скворчевський, В. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Р. О. Побережний Р.О.

Дослідження дефіциту бюджету, визначенню проблем та наслідків займалися такі науковці: К. Владимиров, М. Гапонюк, І. Єфремова, О. Шевченко, О. Хімка та інші.

Мета статті. Дослідження динаміки доходів та видатків місцевих бюджетів, оцінка їх структури та аналіз дефіциту місцевого бюджету, з метою вдосконалення системи виконання місцевих бюджетів.

Виклад основного матеріалу. Для виконання функцій органам місцевого самоврядування необхідно формувати, розподіляти, використовувати і контролювати загальні фонди місцевих бюджетів, тому необхідним і важливим етапом є створення і аналіз місцевих бюджетів України. Аналіз доходів і видатків завжди буде актуальним тому, що він відображає рівень економічного розвитку будь-якої країни.

Формування дохідної бази місцевих бюджетів є невід'ємною частиною функціонування економіки будь-якої країни. Доходи бюджету формується з податкових, неподаткових та інших надходжень на безповоротній основі,

включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг і власні надходження бюджетних установ [1, с. 72].

Для детального аналізу доцільним буде розглянути складові доходів місцевих бюджетів за 2019-2021 рр. (див. табл.1). Загалом доходи місцевих бюджетів у 2020 році зменшились на 15,9%, порівнюючи з 2019 роком, а у 2021 році збільшились на 23,2%.

За податковими надходженнями спостерігається тенденція до зростання, неподаткові надходження за 2019-2021 рр. мали неоднозначну тенденцію у 2020 році вони знизились на 4642 млн. грн. або на 17,8%, а у 2021 році збільшились на 5720 млн. грн. або на 26,7%.

За доходами від операцій з капіталом також спостерігається тенденція до росту і вони склали 3462 млн.грн.у 2021 році проти 2929 млн.грн. у 2019 році.

Таблиця 1. Доходи місцевих бюджетів України за 2019-2021 рр.

(розраховано за даними [2])

Показники	Роки, млн. грн.			Абсолютне відхилення, млн. грн.		Відносне відхилення, %	
	2019 (y0)	2020 (y1)	2021 (y2)	(y1-y0)	(y2-y1)	(y1/y0*100 %)-100	(y2/y1*100%)-100
Податкові надходження	270546	285572	346713	15026	61141	5,6	21,4
Неподаткові надходження	26105	21463	27183	-4642	5720	-17,8	26,7
Доходи від операцій з капіталом	2929	3473	3462	544	-11	18,6	-0,3
Міжбюджетні трансферти, у т.ч.:	260346	160323	202769	-100023	42446	-38,4	26,5
Від органів державного управління	260302	160177	202733	-100125	42556	-38,5	26,6
Від ЄС та урядів іноземних держав	44	146	36	102	-110	231,8	-75,3
Цільові фонди	602	649	572	47	-77	7,8	-11,9
Разом	560528	471480	580699	-89048	109219	-15,9	23,2

Міжбюджетні трансферти знизились у 2020 році за рахунок надходжень від органів державного управління, у 2021 році, порівнюючи з 2020 роком трансферти збільшились (на 26,5%). Надходження цільових фондів мали неоднозначну тенденцію, у 2020 році вони збільшились, а у 2021 році — зменшились.

Також проаналізуємо структуру доходів місцевих бюджетів за період 2019-2021 рр. (див. табл. 2.)

Таблиця 2. Структура доходів місцевих бюджетів України за 2019-2021 рр. (розраховано за даними [2])

Показники	2019		2020		2021	
	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%	Млн. грн.	%
Податкові надходження	270546	48,3	285572	60,6	346713	59,7
Неподаткові надходження	26105	4,7	21463	4,6	27183	4,7
Доходи від операцій з капіталом	2929	0,5	3473	0,7	3462	0,6
Міжбюджетні трансферти, у т.ч.:	260346	46,4	160323	34,0	202769	34,9
Від органів державного управління	260302	46,4	160177	34,0	202733	34,9
Від ЄС та урядів іноземних держав	44	0,0	146	0,0	36	0,0
Цільові фонди	602	0,1	649	0,1	572	0,1
Разом	560528	100	471480	100	580699	100

Основну частку доходів місцевих бюджетів займають податкові надходження і у 2019 році це склало 48,3%, у 2020 році — 60,6%, а у 2021 році — 59,7% та міжбюджетні трансферти: у 2019 році — 46,4%, у 2020 році — 34,0%, а у 2021 році — 34,9%. Доходи від операцій з капіталом та цільові фонди займають найменшу частку у доходах місцевих бюджетів.

На основі таблиці 2 розрахуємо лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень доходів місцевих бюджетів за 2019-2021 роки (див. табл. 3).

Таблиця 3. Індекс структурних зрушень доходів місцевих бюджетів України за 2019-2021рр. (розраховано за даними [2])

Показники	Млн. грн.		У % до підсумку		Відхилення часток $ d_{j1} - d_{j0} $
	2019	2021	2019 (dj0)	2021 (dj1)	
Податкові надходження	270546	346713	48,3	59,7	11,4
Неподаткові надходження	26105	27183	4,7	4,7	0
Доходи від операцій з капіталом	2929	3462	0,5	0,6	0,1
Міжбюджетні трансферти	260346	202769	46,4	34,9	11,5
Цільові фонди	602	572	0,1	0,1	0
Разом	560528	580699	100	100	23,0

Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень:

$$I_{C3} = \frac{\sum |d_{j1} - d_{j0}|}{m} \quad (1)$$

$$\text{Тоді } I_{сз} = \frac{23}{5} = 4,6 \text{ в.п.}$$

Таким чином, за розрахунками лінійний коефіцієнт структурних зрушень за період 2019-2021 роки становить 4,6 процентні пункти, тобто структура доходів місцевих бюджетів у 2021 році відрізняється від 2019 року на 4,6 процентні пункти.

Дослідимо вплив міжбюджетних трансфертів на доходи місцевих бюджетів України з використанням кореляційно-регресійний аналізу. Для розрахунку візьмемо період 2012-2021 рр. та перед розрахунком висунемо гіпотезу, щодо результату аналізу.

Гіпотеза: очікується, що зв'язок між трансфертами та доходами місцевих фінансів є прямий та дуже високий, тож внесемо вихідні дані у таблицю 4 та проаналізуємо їх.

На першому етапі розрахунку міжбюджетні трансферти позначаємо через x , доходи місцевих бюджетів — y . Для розрахунку необхідно x та y возвести у квадрат та знайти добуток y та x , дані розрахунку внесемо у таблицю 4.

Таблиця 4. Вихідні дані для розрахунку кореляційно-регресійного аналізу (розраховано за даними [3])

Показники	Трансферти (x)	Доходи місцевих бюджетів (y)	x^2	y^2	xy
2012	124460	225274	15490291600,00	50748375076,00	28037602040,00
2013	115848	221019	13420759104,00	48849398361,00	25604609112,00
2014	130601	231702	17056621201,00	53685816804,00	30260512902,00
2015	173980	294460	30269040400,00	86706691600,00	51230150800,00
2016	195395	366143	38179206025,00	134060696449,00	71542511485,00
2017	272603	502098	74312395609,00	252102401604,00	136873421094,00
2018	298940	562416	89365123600,00	316311757056,00	168128639040,00
2019	268307	560528	71988646249,00	314191638784,00	150393586096,00
2020	283480	471480	80360910400,00	222293390400,00	133655150400,00
2021	344639	580699	118776040321,00	337211328601,00	200131522661,00
Разом	2208253	4015819	549219034509,00	1816161494735,00	995857705630,00
Середнє значення	220825,3	401581,9	54921903451	181616149473,50	99585770563

Розраховуємо рівняння лінійної регресії, для цього показники a та b знаходимо за формулами 2 та 3 [4].

$$a = \frac{\frac{1}{n} \sum xy - \bar{x} \bar{y}}{\frac{1}{n} \sum x^2 - \bar{x}^2}, \quad (2)$$

де n - роки;

x — трансферти;

\bar{x} — середнє значення x ;

y — доходи місцевих фінансів;

\bar{y} — середнє значення y .

$$b = \bar{y} - a * \bar{x} \quad (3)$$

$$a = \frac{\frac{1}{10} * 995857705630 - 220825,3 * 401581,9}{\frac{1}{10} * 549219034509 - 220825,3^2} = 1,7711$$

$$b = 401581,9 - 1,7711 * 220825,3 = 10478,21$$

Таким чином, рівняння лінійної регресії має вигляд: $1,7711x + 10488$.

За допомогою програми Microsoft Excel розраховуємо рівняння лінійної регресії, для перевірки правильності розрахунків та обчислимо коефіцієнт детермінації, отже $R^2=0,9493$, що вказує на значний вплив зміни показника x на показник y .

Наступним етапом є розрахунок коефіцієнту кореляції [4]:

$$r = \frac{\sum(x-\bar{x})(y-\bar{y})}{\sqrt{\sum(x-\bar{x})^2 \sum(y-\bar{y})^2}}, \quad (4)$$

де r — коефіцієнт кореляції.

$$r = \frac{99585770563 - 220825,3 * 401581,9}{\sqrt{(54921903451 - 220825,3^2)(181616149473,5 - 401581,9^2)}} = 0,9743.$$

Таким чином, з розрахунку можна зробити висновок, що коефіцієнт кореляції є додатнім, том існує прямий зв'язок між трансфертами та доходами

місцевих бюджетів України та показник знаходиться у межах від 0,9 до 1, тому існує дуже сильний зв'язок між міжбюджетними трансфертами та доходами місцевих бюджетів, а отже гіпотеза підтвердилась.

За даними офіційного сайту «Децентралізація» у 2022 році прогнозовані обсяги доходів місцевих бюджетів складають 555500,0 млн. грн. [5].

У порівнянні з 2021 роком доходи планують збільшити на 63350 млн. грн. або на 12,87%. У 2023 році прогнозується рівень доходу місцевих фінансів на рівні 571300 млн. грн. [5]. У 2023 році порівняно з 2022 планується зростання доходів на 15800 млн. грн. або на 2,84%.

На видаткову частину місцевого бюджету держава виділила кошти на такі категорії: загальнодержавні потреби, такі як: видатки на органи місцевої влади та місцевого самоврядування, фінансову та зовнішньополітичну діяльність, управління системою державної служби, проведення виборів і референдумів, обслуговування боргу та виплати за державними деривативами; громадський порядок, безпека та судова влада, зокрема протипожежний захист; економічна діяльність; охорона навколишнього середовища; житлово-комунальне господарство; охорона здоров'я; духовний та фізичний розвиток; освіта; соціальний захист та соціальне забезпечення; міжбюджетні трансферти (див. табл.5).

Таким чином, проведено аналіз динаміки змін видатків місцевих бюджетів за 2019-2021 рр. і виявлено, що видатки на органи місцевої влади та місцевого самоврядування, фінансову та зовнішньополітичну діяльність, управління системою державної служби, проведення виборів і референдумів, обслуговування боргу та виплати за державними деривативами; видатки на духовний та фізичний розвиток; видатки на освіту та міжбюджетні трансферти з кожним роком збільшуються, щодо видатків на охорону здоров'я вони з 2019 до 2021 року зменшувались. Видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу, зокрема протипожежний захист у 2020 році збільшились, а до 2021 року знизились, так само і з видатками на економічну діяльність, а щодо видатків на охорону навколишнього середовища; соціальних захист та

житлово-комунальне господарство, то тут ситуація навпаки, з 2019 до 2020 року видатки зменшились, а до 2021 року збільшились.

Таблиця 5. Динаміка змін видатків місцевих бюджетів України за 2019-2021 рр. (розраховано за даними [6])

Державні функції	Роки, млн. грн.			Абсолютне відхилення, млн. грн.		Відносне відхилення, %	
	2019 (y ₀)	2020 (y ₁)	2021 (y ₂)	(y ₁ -y ₀)	(y ₂ -y ₁)	(y ₁ /y ₀ *100 %)-100	(y ₂ /y ₁ *100 %)-100
Загальнодержавні	34914	40969	45963	6055	4994	17,3	12,2
громадський порядок, безпека та судова влада, зокрема протипожежний захист	1305	1834	1740	529	-94	40,5	-5,1
економічна діяльність	81854	93926	112360	12072	18434	14,8	19,6
охорона навколишнього середовища	3414	2420	2420	-994	-	-29,1	-
житлово-комунальне господарство	34379	32126	56730	-2253	24604	-6,5	76,6
охорона здоров'я	89816	50866	33105	-38950	-17761	-43,4	-34,9
духовний та фізичний розвиток	21583	21884	27388	301	5504	1,4	25,2
освіта	187100	199426	249077	12326	49651	6,4	24,9
соціальний захист і соціальне забезпечення	103158	23999	28068	-79159	4069	-76,7	16,9
міжбюджетні трансферти	8725	10658	12576	1933	1918	22,2	18,0
Разом	566248	478108	569428	-88140	91320	-11,6	19,1

Дослідимо частку кожного з джерел видатків(див. табл.6).

За результатами аналізу даних таблиці 6 відзначаємо, що спрямованість використання бюджетних коштів в цілому має соціальну складову, а саме освіта, як делеговане повноваження (у 2019 році частка від загальної суми видатків становить 33,04%, у 2020 році — 41,71%, а у 2021 році - 43,74%), охорона здоров'я (у 2019 році частка від загальної суми видатків становить 15,86%, у 2020 році — 10,64%, а у 2021 році - 5,81%, соціальний захист та соціальне забезпечення (у 2019 році частка від загальної суми видатків становить 18,22%, у 2020 році — 5,02%, а у 2021 році - 4,93%).

Таблиця 6. Структура видатків місцевих бюджетів України за 2019-2021 рр. (розраховано за даними [6])

Державні функції	2019		2020		2021	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
загальнодержавні	34914,0	6,17	40969,0	8,57	45963	8,07
громадський порядок, безпека та судова влада, зокрема протипожежний захист	1305,0	0,23	1834,0	0,38	1740	0,32
економічна діяльність	81854,0	14,46	93926,0	19,65	112360	19,73
охорона навколишнього середовища	3414,0	0,60	2420,0	0,51	2420	0,42
житлово-комунальне господарство	34379,0	6,07	32126,0	6,72	56730	9,96
охорона здоров'я	89816,0	15,86	50866,0	10,64	33105	5,81
духовний та фізичний розвиток	21583,0	3,81	21884,0	4,58	27388	4,81
освіта	187100,0	33,04	199426,0	41,71	249077	43,74
соціальний захист і соціальне забезпечення	103158,0	18,22	23999,0	5,02	28068	4,93
міжбюджетні трансферти	8725,0	1,54	10658,0	2,22	12576	2,21
Всього видатків	566248,0	100,0	478108,0	100,0	569428	100,0

Проведемо аналіз структурних зрушень видатків місцевих бюджетів за формулою 1 (див. таб.7).

Таблиця 7. Індекс структурних зрушень видатків місцевих бюджетів України за 2019-2021 рр. (розраховано за даними [6])

Видатки місцевих бюджетів	Млн. грн.		У % до підсумку		Відхилення часток $ d_{j1} - d_{j0} $
	2019	2021	2019 (dj0)	2021 (dj1)	
загальнодержавні	34914	45963	6,17	8,07	1,9
громадський порядок, безпека та судова влада, зокрема протипожежний захист	1305	1740	0,23	0,32	0,09
економічна діяльність	81854	112360	14,46	19,73	5,27
охорона навколишнього середовища	3414	2420	0,60	0,42	0,18
житлово-комунальне господарство	34379	56730	6,07	9,96	3,89
охорона здоров'я	89816	33105	15,86	5,81	10,05
духовний та фізичний розвиток	21583	27388	3,81	4,81	1,0
освіта	187100	249077	33,04	43,74	10,7
соціальний захист і соціальне забезпечення	103158	28068	18,22	4,93	13,29
міжбюджетні трансферти	8725	12576	1,54	2,21	0,67
Всього видатків	566248	569428	100,0	100,0	47,04

Лінійний коефіцієнт абсолютних структурних зрушень:

$$|d_{j2} - d_{j0}|/10 = 47,04/10 = 4,7 \text{ в.п.}$$

Таким чином, за розрахунками лінійний коефіцієнт структурних зрушень за період 2019-2021 роки становить 4,7 в.п., тобто структура видатків місцевих бюджетів України у 2021 році відрізняється від 2019 року на 4,7 в.п.

Далі проведемо аналіз дефіциту (профіциту) місцевого бюджету України (див. табл.8).

**Таблиця 8. Бюджет місцевих фінансів України
за період 2019-2021 роки**

Показники	Роки, млн. грн.			Абсолютне відхилення, млн. грн.		Відносне відхилення, %	
	2019 (y0)	2020 (y1)	2021 (y2)	(y1-y0)	(y2-y1)	(y1/y0*100%)-100	(y2/y1*100%)-100
Доходи	560528	471480	580699	-89048	109219	84,1	123,2
Видатки	566248	478108	569428	-88140,0	91320	84,4	119,1
Кредитування	546,2	220,1	241,7	-326,1	21,6	x	x
Дефіцит/профіцит	-6266,2	-6848,1	11029,3	-518,9	17877,4	x	x

Таким чином, у 2019 та 2020 році спостерігається дефіцит бюджету, а у 2021 році профіцит. У 2020 році дефіцит спричинений фінансовою нестійкістю та інфляційними діями у економіці, також на розмір дефіциту бюджету безпосередньо вплинула політична ситуація у державі, тому бюджету України завжди не вистачає коштів. Профіцит місцевого бюджету у 2021 році виник тому, що значну частину всіх видатків місцевих бюджетів становлять кошти передані їм з Державного бюджету для фінансування освіти, медицини, соціального захисту населення і т. д.

Отже, політика у бюджетній сфері потребує реформування, особливу увагу необхідно звернути на податкову і інвестиційну політику, які посприяють збільшити державні доходи та зменшити видатки місцевих бюджетів України. Одним із пріоритетних завдань бюджетної політики України на сучасному етапі є проведення реформи місцевого самоврядування, головною метою якої є підвищення фінансової незалежності, видаткової автономності місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів.

Висновки. Отже, проведене дослідження дає підстави зробити висновки, що успішний розвиток місцевого самоврядування неможливий без відповідного матеріального та фінансового підґрунтя. Одним із таких напрямів є подальша децентралізація. Проте, незважаючи на певні досягнення, в ході аналізу було виявлено, що все ще є проблема ефективного виконання доходів та надходження видатків. Задля удосконалення системи фінансового забезпечення необхідно збільшити доходи місцевих бюджетів, зокрема: необхідно активно створювати сприятливі умови для бізнесу, яке забезпечить збільшення надходження ПДФО, залучить інвесторів та створить додаткові робочі місця; надати відкритий доступ до державних реєстрів та даних, яке забезпечить прозорість виконання місцевих бюджетів; необхідним є переглянути підходи до оцінки діяльності комунальних підприємств; запровадити працюючу правоохоронну та судову системи, для невідворотності відповідальності за корупцію; підвищити вимоги до виборчих програм місцевих політиків та контроль за їх виконанням.

Отже, виконання таких заходів призведе до збільшення надходжень місцевих бюджетів; підвищить ефективність витрачання ресурсів; покращить якість послуг та неможливість відхилення від санкцій в разі їх порушення.

Література

1. Кириленко О. П. Місцеві фінанси: підручник 2-ге вид., доповнене і перероб. Тернопіль: Тернопільський національний економічний університет, 2014. 448 с.
2. Довідка про виконання доходів місцевих бюджетів України 2019-2021 роки: Open budget, 2022 URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes>
3. Статистичний збірник Міністерства фінансів «Бюджет України 2012-2021»: Міністерство фінансів України, 2022 URL: <https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>
4. Скворчевський О. Є., Товажнянський В. Л., Побережний Р.О. Методичні вказівки до розрахунково-графічного завдання «Кореляційно-регресійний аналіз». Харків: НТУ «ХП», 2013. 52 с.

5. Аналіз виконання місцевих бюджетів за 8 місяців 2022 року: Децентралізація, 2022 URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15570>

6. Довідка про виконання видатків місцевих бюджетів України 2019-2021 роки: Open budget, 2022 URL: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/expenses?class=functional&view=table>

References

1. Kyrylenko, O. P. (2014), *Mistsevi finansy* [Local finances], 2nd ed, Ternopil, Ukraine.

2. Open budget (2022), “Certificate on implementation of revenues of local budgets of Ukraine for 2019-2021”, available at: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/incomes> (Accessed 30 November 2022).

3. Ministry of Finance of Ukraine (2022), “Statistical collection of the Ministry of Finance Budget of Ukraine 2012-2021”, available at: <https://mof.gov.ua/uk/statisticnij-zbirnik> (Accessed 30 November 2022).

4. Skvorchevskiy, O.E., Tovazhnyanskyi, V.L. and Poberezhnyi, R.O. (2013), *Koreliatsiino-rehresiyni analiz* [Correlation and regression analysis], *Metodychni vkazivky do rozrakhunkovo-hrafichnoho zavdannya*, Kharkiv, Ukraine.

5. Decentralization (2022), “Analysis of the implementation of local budgets for 8 months of 2022”, available at: <https://decentralization.gov.ua/news/15570> (Accessed 30 November 2022).

6. Open budget (2022) “Certificate on execution of expenditures of local budgets of Ukraine for 2019-2021”, available at: <https://openbudget.gov.ua/national-budget/expenses?class=functional&view=table> (Accessed 30 November 2022).

Стаття надійшла до редакції 02.12.2022 р.